

Endelig skal det nævnes, at en Række andre Spørgsmaal ogsaa melder sig, naar vi behandler dette Lovforslag. Blandt disse er et saare vigtigt, som ikke er medtaget i Lovforslaget, nemlig Samfundets Kontrol med Virksomhederne. I Virksomheder med Udbyttedeling bør der efter min Opfattelse indføres en samfundsmæssig Kontrol. Denne er nødvendig bl. a. af to Grunde. For det første maa det anses for urimeligt, at Arbejderaktionærerne bliver helt eller delvis Ejere af Bedriften; en Del af de Rettigheder, som den udkøbte Privatkapital har haft, maa overføres til det Samfund, hvis lovordnede Tilstande det i det hele skyldes, at det er blevet muligt at skabe Virksomhederne. Og for det andet maa det forbrugende Samfund beskyttes mod de Prisansættelser, som de private Kapital ejere og Arbejderkapitalejere i Fællesskab kan finde det formaalstjenligt at foretage. Hensynet til Forbrugerne maa veje stærkt til under Drøftelsen af disse Problemer, og man maa ikke regne med, at de nye Aktionærer, som det er Lovforslagets Maal at skabe, de nye Arbejderaktionærer vil være mindre rovgridske og mindre havesyge end de gamle Ejere. Det er jo Systemet, som former Folks Tankegang og Moral, og uden Hensyn til hvor de staar, vil de præges af det økonomiske Grundlag, som de nu bliver interesseret i at opretholde.

Disse Grunde maa nødvendigvis føre til Samfundets Indflydelse paa og Kontrol med Virksomhederne. Man maa sikre Forbrugernes Interesser. Det kan maaske siges — og det ligger maaske ogsaa umiddelbart saaledes —, at der er større Samfundsfølelse hos Arbejderklassen end hos andre Samfundsklasser, men det er ikke noget Grundlag at bygge denne Lovgivning paa.

Jeg vil gerne i denne Forbindelse ogsaa omtale en Arbejderorganisation, hvis Medlemmer har haft Udbyttedeling. Det drejer sig om Landarbejderforbundet, som i flere Aar har haft en Andel i Sukkerarealernes Overskud, en Andel, som blev fastsat efter den Sukkerpris, som Fabrikkerne var i Stand til at tage. Et enkelt Aar gav denne Andel i Udbytte et meget pænt Overskud, og dette gav Anledning til, at Landarbejderforbundet, altsaa en Fagorganisation, fremsatte en Række Betragtninger om hele dette Forhold, og da disse Betragtninger giver et klart Billede af den Samfundsfølelse, som man kan møde i Arbejderorganisationer, og samtidig klart udtrykker det Hensyn, man maa tage til Forbrugerne, vil jeg gerne med den højt-

ærede Formands Tilladelse citere nogle Linier af Landarbejderbladets Nummer for 15. Juni 1923.

Der staar: „Selv om vi i Kraft af vor Organisation er kommet i den Situation, at Landarbejderne faar en ganske pæn Andel i den høje Roepris, er der jo ingen Grund til at skjule, at de nuværende Sukkerpriser, der har foraarsaget disse høje Roepriser, er meget højere, end vi og Røedyrkerne med Rimelighed kan forlange eller kan ønske. Lige saa bestemt vi maa være Modstandere af saa smaa Sukkerpriser, at Betingelserne for at dyrke Sukkerroer her i Landet er, at Landarbejderne maa udføre Arbejdet for en urimelig lille Betaling, lige saa bestemte og afgjorte Modstandere maa vi som Arbejdere og Samfundsborgere være af saadanne Sukkerpriser, at det formelig er en Brandskæning af hele Befolkningen, dette endskønt vor Arbejdsfortjeneste er afhængig af Sukkerpriserne. Lad os som Arbejdere ikke glemme dette i Glæden over de mange Penge, som i denne Omgang bliver os til Del. Lad os ikke glemme, at disse mange Penge kun er kommet til Veje, ved at andre Arbejdere og Smaakaarsfolk har betalt en alt for høj Pris for det meget vigtige Næringsmiddel, som Sukkeret er. Som Arbejdere skal vi aldrig give os af med at spekulere i nogen som helst Form for Udbytning af Samfundets øvrige Borgere. Der er derfor ingen Grund for os til at ønske saadanne Sukkerpriser, at en lignende Efterbetaling vil blive os til Del næste Aar, tværtimod, vi har netop Grund til at ønske Sukkerpriser, der staar i et mere rimeligt Forhold til Tidens øvrige Priser.“

Det er Opfattelsen indenfor en Organisation, som har haft Fordel af Udbyttedelingen, men som erkender, at langt det vigtigste i dette Forhold er, hvorledes Forbrugerpriserne er, at det er Hensynet til Forbrugerne, som maa være det afgørende. Men hvis dette System indføres, kan man ikke i al Almindelighed regne med den samme Forstaaelse af dette Forhold, som Landarbejderforbundet her har givet Udtryk for.

Alle disse Betragtninger fører til, at man fra Samfundets Side nødvendigvis maa gennemføre en Kontrolordning, som kan varetage Forbrugernes Interesser og forhindre, at man benytter ikke blot det nu bestaaende Ejendomsforhold indenfor Industrien, men ogsaa eventuelle andre Ejendomsforhold til at udnytte den øvrige Del af Samfundet.